

APUA SINUN AVULLASI

Ajatushautomot 2013
Suomen Punaisen Risti

Sisältö

1. Johdanto	3
2. Jäsenyys ja vapaaehtoisuus	3
3. Näkyvyys	5
4. Toiminta ja toimintamuodot	6
5. Hallinto	8
6. Vaikuttaminen järjestössä	9
7. Keskustoimiston rooli	9
8. Piirien rooli	11
9. Osastojen rooli	12
10. Muita huomioita	13
11. Yhteenveto	14

1. Johdanto

Suomen Punaisen Ristin piirit ja keskustoimisto järjestivät 30.1.—7.5.2012 ajatushautomoita järjestön toiminnasta löytääkseen kehittämisideoita toiminnan parantamiseksi. Yhteensä ajatushautomoita pidettiin 37 kappaletta:

- Helsingin ja Uudenmaan piiri: 9 ajatushautomoa
- Hämeen piiri: 4 ajatushautomoa
- Kaakkois-Suomen piiri: 3 ajatushautomoa
- Lapin piiri: 3 ajatushautomoa
- Oulun piiri: 3 ajatushautomoa
- Satakunnan piiri: 5 ajatushautomoa
- Åbolands distrikt: 3 ajatushautomoa.

Näiden lisäksi keskustoimisto järjesti 6 ajatushautomoa. Ajatushautomoita ei järjestetty lainkaan Länsi-Suomen-, Savo-Karjalan-, Varsinais-Suomen-, Ålandin- ja Österbottenin piireissä.

Ajatushautomoissa ryhmällä oli mahdollisuus valita käsiteltäväkseen joku seuraavista kuudesta teemasta:

1. Meidän tulee vahvistaa yhteisöllisyyttä ja ihmisten selviytymistä arjessa (5 ajatushautomoa)
2. Meidän tulee olla valmiina auttamaan kriiseissä ja onnettomuuksissa paikallisesti ja alueellisesti (7 ajatushautomoa)
3. Suomen Punaisen Ristin tulee edistää rohkeammin inhimillisiä arvoja ja auttamismieltä yhteiskunnassa ja järjestössä (7 ajatushautomoa)
4. Tulevaisuuden vapaaehtoistoiminta on luovaa, joustavaa ja kiinnostavaa (11 ajatushautomoa)
5. Jokaisella vapaaehtoisella tulee olla tasavertainen mahdollisuus saada tarvitsemaansa tukea ja ohjausta palkatulta työntekijältä (2 ajatushautomoa)
6. Punaisen Ristin tulee lisätä osallisuuden tunnetta ja vaikutusmahdollisuutta järjestön sisällä (5 ajatushautomoa).

Useat ryhmät annetusta teemasta riippumatta olivat keskustelleet samoista asioista. Käsittelytapa tässä selvityksessä onkin siten systemaattinen, ajatuslähtöinen.

2. Jäsenyys ja vapaaehtoisuus

Merkittävimmäksi keskusteluaiheeksi nousi jäsenhankinta ja siihen liittyvä vapaaehtoisen polku (2., 4., 6.). Kuinka saada lisää jäseniä ja sitoutettua heidät mukaan vapaaehtoistoimintaan. Vain tämä takaa toiminnan jatkuvuuden ja siten auttamisvalmiuden säilymisen ja kehittämisen. Osastot tarvitsevat riittävästi toimintaan sitoutuneita vapaaehtoisia.¹

¹Ajatushautomot 2010, s. 5-6: "Uusien jäsenten ja vapaaehtoisten määrän kasvattaminen on Suomen Punaisen Ristin kannalta tärkeää: mitä enemmän on jäseniä, sitä enemmän on toimijoitakin... Aktiivisten toimijoiden ikärakenne on jatkuvasti kasvanut, mikä asettaa haasteen osastojen toimivuudelle: ellei uusia nuoria toimijoita saada mukaan, uhkaa toiminta lakata kokonaan... Osastoilla tulisi olla enemmän halukkuutta ottaa mukaan uusia toimijoita."

Jäsenhankinnan avuksi jokaisen osaston tulisi laatia strategia uusien jäsenten hankkimiseksi. Keskustoimistosta toivottiin saatavan apua tällaisen strategian luomiseen. Jäsenrekisterit olisi hyvä saada aktiiviseen käyttöön. Jäsenhankinnan ja vapaaehtoisuuteen sitouttamisen tulee olla suunnitelmallista, ei sattumanvaraista.² Uusille jäsenille tulisi osastoissa sopia joko vastaanottaja (pienet osastot) tai vastaanottajaryhmä (keskikokoiset ja suuret osastot).

Uudet jäsenet olisi hyvä kutsua tervetuloilaisuuteen, jossa voitaisiin keskustella jäsenten motiiveista ja kiinnostuksesta olla mukana eri toimintamuodoissa. Tämän jälkeen jäseniin tulisi ottaa yhteyttä paikallisosastosta mahdollisimman nopeasti ja keskustella henkilökohtaisesti hänen kanssaan. Ellei oma osasto pysty tarjoamaan uudelle jäsenelle tämän toivomaa tapaa olla mukana auttamassa, tulisi tämä ohjata sellaiseen osastoon, jossa toimintaa on. Uusille jäsenille on tärkeää pystyä tarjoamaan mielekästä tekemistä.³

Punaisen Ristin toiminta on nykyään suunniteltu pitkäkestoista sitoutumista edellyttäväksi. Uusia jäseniä on kuitenkin helpompi saada aluksi mukaan vapaaehtoisiksi lyhytkestoisin tehtäviin. Nämä, kuten keräykset, eivät kuitenkaan yleensä sitouta järjestön toimintaan. Siitä syystä olisi hyvä kehittää erilaisia ryhmätempauksia, joissa järjestön rooli olisi vahvemmin läsnä. Erityisesti nuoria voisi houkutella mukaan ryhminä.⁴

Vapaaehtoiseksi on helpompi tulla toiminnallisten tehtävien kautta kuin muodollisten kokoontumisten myötä. Myös toiminnan spontaanisuus ja rohkeampi kantaottavuus voisi houkutella erityisesti nuoria. Nuorten osalta ongelmana on usein muutto opiskelemaan, jolloin kontakti osastoon / toimintaryhmään saattaa katketa.⁵ Naisvaltaiseen vapaaehtoisjoukkoon toivotaan mukaan lisää miehiä. Perheiden osallistumista tulisi myös pohtia, esimerkiksi järjestämällä lastenhoitoa. Vapaaehtoisiksi tulisi saada myös valtaväestöön kuulumattomia henkilöitä, kuten maahanmuuttajia ja pakolaisia.⁶

² Ajatushautomot 2010, s. 5: "Vapaaehtoisten mukaan saamiseksi tarvitaan täsmämarkkinointia, sillä samoista toimijoita kilpailevat monet muutkin järjestöt... Rekrytoinnin tuleekin olla kohdennetumpaa."

³ Ajatushautomot 2010, s. 6: "On kehittämisen paikka, ellei osastosta löydy uusille vapaaehtoisille tekemistä; osa osastoista on vain yhden toimintamuodon osastoja... Mikäli osastossa on vain yhdenlaista toimintaa — esimerkiksi ensiaputoimintaa — se ei houkuttele nuoria mukaan... Tässä voisi osastojen yhdistäminen olla paikallaan, jotta toimintaa pystyttäisiin järjestämään monipuolisemmin."

⁴ Ajatushautomot 2010, s. 4-6: "Uusien toimijoiden on vaikea päästä osastoihin, koska niiden perusrakenteet ovat vakiintuneita: uudet toimijat koetaan uhkana jo olemassa oleville toimintatavoille... Toimintaan on vaikea tulla mukaan, koska se ei varsinaisesti ala selkeästi jostakin, vaan siihen on mentävä mukaan kesken toiminnan; se ei ole kurssimuotoista, minkä vuoksi uusille toimijoille ei aina ole helppoa osoittaa paikkaa toiminnassa... Osastojen tulee antaa tilaa uusille ideoille ja tekijöille, esimerkiksi muitakin kuin kertaluonteisia tehtäviä. Vapaaehtoisten tulee teroittaa uraorientoituneille ihmisille järjestön tarjoamista mahdollisuuksista edetä vapaaehtoistyössä... Toimintaa olisi suunniteltava sekä niille, joilla on vähän aikaa (lyhytkestoisia tehtäviä), että niille jotka haluavat sitoutua pidemmäksi aikaa."

⁵ Ajatushautomot 2010, s. 9: "Vapaaehtoisten ikärakenteen vanheneminen johtuu monelta osin muuttoliikkeestä maaseudulta kaupunkeihin."

⁶ Ajatushautomot 2010, s. 5: "... maahanmuuttajia on pyrittävä saamaan mukaan toimintaan. Mukaan tulemistä helpottaa se, jos tulijoita on samalla kertaa enemmän."

Uusia vapaaehtoisia tulee kohdella osastoissa tasavertaisesti pidempään mukana olleiden vapaaehtoisten kanssa. Tämä edellyttää asennemuutosta, kannustuskulttuurin luomista ja luottamuksen osoittamista. Uusia vapaaehtoisia ei kuitenkaan saa kuormittaa liiaksi erilaisilla tehtävillä, vaan antaa heidän rauhassa asettua mukaan ryhmään. Osastojen ja toimintaryhmien tulisi olla mahdollisimman avoimia ja toiminnan läpinäkyvämpää, mikä tekee osastosta / toimintaryhmästä houkuttelevamman ja helpommin lähestyttävän. Punainen Risti koetaan kaikilla tasoillaan sisäänpäin lämpiväksi, mistä tulisi päästä eroon.⁷

3. Näkyvyys

Punaisen Ristin ja sen toiminnan näkyvyyttä pidettiin tärkeänä (1., 3.). Järjestön arvojen ja toiminnan olisi syytä näkyä enemmän. Erilaisten tempausten, teemapäivien, -tapahtumien ja kannanottojen yhteydessä näkyvyyttä onkin, mutta sitä tulisi lisätä myös näiden välillä. Keskustoimisto voisi laatia osastoille erilaisia lehtijuttupohjia, joita paikallisella tasolla voitaisiin soveltaa ja tarjota paikallisille ja alueellisille tiedotusvälineille.⁸

Juuri paikallistason näkyvyyttä tulisi lisätä. Ihmisten tarinoita auttamisesta voisi nostaa esiin tiedotusvälineissä. Osastot / toimintaryhmät voisivat tarvittaessa laatia omia kannanottoja paikallisiin ongelmiin ja epäkohtiin. Tällainen mahdollinen toiminta herätti kuitenkin kysymyksen, tulisiko tällaiset kannanotot hyväksyttää jollakin korkeammalla tasolla, piirissä tai keskustoimistossa? Nämä voivat kuitenkin karkottaa vanhoja jäseniä, mutta samalla myös houkutellessa uusia ihmisiä jäseniksi ja vapaaehtoisiksi.

⁷ Ajatushautomot 2010, s. 4-8: "Uusien vapaaehtoisten tulee löytää mielenkiintoista tekemistä, vastuuta ja kunnollinen perehdytys... Uusilta toimijoilta ei kuitenkaan saa olla koko ajan vain vaatimassa, jolloin nämä saattavat kyllästyä alkuunsa ja lopettaa toiminnan... Uusien toimijoiden on vaikea päästä osastoihin, koska niiden perusrakenteet ovat vakiintuneita: uudet toimijat koetaan uhkana jo olemassa oleville toimintatavoille. Vanhat toimijat voivat kokea jäävänsä ulkopuolisiksi, kun toimintaan tulee mukaan nuoria vapaaehtoisia. Tarvitaan siis avoimuutta ja tarmokkaita vetäjiä... Toiminnasta tulee myös palkita... Mukana olevien toimijoiden viihtyvyys on tärkeää: hyvää palautetta on tärkeää saada... Paras tietotaito järjestöön liittyvissä asioissa on vanhemmilla toimijoilla. Tulisi huolehtia ns. hiljaisen tiedon siirtymisestä nuoremmille vapaaehtoisille... Lisäksi ajatushautomoiden kommentteista nousi esiin se, että järjestö koetaan 'salaseuraksi'."

⁸ Ajatushautomot 2010, s. 4-9: "Järjestön tulee näkyä ja kuulua alueensa elämässä; oma toimintila on tässä erittäin merkittävässä asemassa... Yhteistyö eri järjestöjen välillä mahdollistaa suurempien tapahtumien järjestämisen ja näin enemmän näkyvyyttä omalle toiminnalle... Ensinnäkin järjestön tulee huolehtia toimivasta tiedottamisesta, erityisesti toimivista nettisivuista niin valtakunnallisesti, piiritasolla ja osastoissa. Myös sosiaaliseen mediaan olisi panostettava. Jotta järjestö saisi uusia nuoria jäseniä, tulisi sen näkyä erilaisissa ja monissa tapahtumissa... Keskustoimiston on huolehdittava valtakunnallisesta markkinoinnista. Viestinnästä on tehtävä linjapäätös... Piiri maksaa paikallislehtiin rekrytointi-ilmoituksia ja herättää kehittämisilmoituksia osastoihin intoa: Punainen Risti on iloinen juttu ja siellä on hauskaa... Keskustoimiston tulee huolehtia valtakunnallisesta mainostamisesta. Piiri on asiantuntija, joka osaa käytännön toiminnan ja osaa tukea ja mahdollistaa yhteistyötä. Osastojen tulee - - - hankkia paikallista näkyvyyttä järjestää rekrytointitilaisuuksia kouluihin, kauppoihin ja nuorisotaloille... Aktiivisten ja osaavien vapaaehtoisten lisäämiseksi järjestön toiminnan tulee olla näkyvää; oma toimintila ja välineistö ovat keinoja näkyvyyden luomisessa... Näkyvyys on olennainen osa ihmisten saamista mukaan vapaaehtoisiksi... Keskustoimistolta ja piiriltä odotetaan yhteistyötahojen hankkimista, mainontaa, materiaaleja erilaisia hankkeita. Osastojen harteille jää käytännön toteutus, johon piiri voi tarjota työkaluja."

4. Toiminta ja toimintamuodot

Toimintaan liittyvistä aiheista keskusteltiin kaikkien käsiteltävissä olleiden teemojen yhteydessä. Toiminnan kehittäminen on tärkeää, sillä odotukset kolmannen sektorin toimijoille kasvavat.⁹ Tätä odotetaan myös Punaiselta Ristiltä, jonka toiminnan perusedellytyksenä ovat sitoutuneiden vapaaehtoisten riittävä määrä.¹⁰ Yksi merkittävä tekijä tässä on yhteistoiminta muiden järjestöjen kanssa, jolloin erilaiset päällekkäiset toiminnat voidaan karsia pois. Myös osastojen toimintaryhmien välistä yhteistoimintaa tulisi lisätä samoin kuin osastoissa eri toimintaryhmien välistä yhteistyötä. Koska pienet osastot eivät pysty ylläpitämään kaikkia mahdollisia Punaisen Ristin toimintamuotoja, voisivat useat paikallisosastot luoda yhteisiä toimintaryhmiä.¹¹

Punaisen Ristin toiminta on keskittynyt pitkäkestoiseen toimintaan, mutta sen rinnalle tarvitaan myös lyhytkestoisia, matalan kynnyksen mahdollisuuksia vapaaehtoisena osallistumiseen. Pitkäaikaisten ja uusien vapaaehtoisten, jotka ovat mukana vain lyhytkestoisissa tehtävissä, tulisi voida olla tasaveroisesti mukana toiminnassa. Tähän tarvitaan järjestöissä uudenlaista luovuutta ja uusien rohkeiden ideoiden käyttöön ottamista.¹² Ennen kuin tähän voidaan päästä, tulee osastoissa tehdä toiminnan nykytilanteen kartoitus. Sen jälkeen toimintaa on mahdollista kehittää eteenpäin ja etsiä uudenlaisia luovia ratkaisuja toimintaan. Erilainen spontaanisuus ja voimakkaampi kantaaottavuus toiminnassa voisivat houkutella erityisesti nuoria vapaaehtoisiksi.

Vapaaehtoistoiminnan tulee olla paikallista, osastojen omien resurssien mukaista. Vapaaehtoisten mahdollisuutta liikkua osastosta toiseen on helpotettava, jotta jäsen voisi osallistua haluamaansa toimintamuotoon, vaikka sitä ei omassa osastossa olisi-kaan.¹³ RedNet voisi auttaa tällaisten toimintaryhmien löytämisessä, jos siellä olisi

⁹ Ajatushautomot 2010, s. 3: "Kunnat ja viranomaiset odottavat Suomen Punaiselta Ristiltä tukea henkisen tuen järjestämiseen, koska toiminta on yksi järjestön ydintoimintoja..."

¹⁰ Ajatushautomot 2010, s. 5, 7-8: "Uusien jäsenten ja vapaaehtoisten määrän kasvattaminen on Suomen Punaisen Ristin kannalta tärkeää: mitä enemmän on jäseniä, sitä enemmän on toimijoitakin... Suomen Punaisella Ristillä on maine, että sillä on aktiivisia toimijoita... Osastojen on löydettävä ne aktiiviset toimijat, jotka ovat vaihtaneet paikkakuntaa."

¹¹ Ajatushautomot 2010, s. 4-5, 7-8: "Osastojen ja viranomaisten välinen yhteistyö on tärkeää... Myös osastojen välistä yhteistyötä on tehostettava konkreettisten toimintamuotojen osalta... Vapaaehtoisten mukaan saamiseksi tarvitaan täsmämarkkinointia, sillä samoista toimijoista kilpailevat monet muutkin järjestöt... Osastojen tulee toimia yhteistyössä muiden järjestöjen kanssa ja valtakunnallisesti järjestön on hankittava yhteistyökumppaneita muista järjestöistä... Lisäksi ajatushautomoiden kommentteista nousi esiin se, että järjestö koetaan 'salaseuraksi'. Sen tulisi puhua yhteistyöstä kokonaisuudessaan."

¹² Ajatushautomot 2010, s. 4-8: "Osastojen tulee antaa tilaa uusille ideoille ja tekijöille, esimerkiksi muitakin kuin kertaluonteisia tehtäviä... Uusien ideoiden kohdalta tulee todella miettiä sitä, ovatko ne toimintakelpoisia ja kuinka niitä voitaisiin toteuttaa... Uusilta toimijoilta ei kuitenkaan saa olla koko ajan vain vaatimassa, jolloin nämä saattavat kyllästyä alkuunsa ja lopettaa toiminnan. Sen tulisi olla 'matalan kynnyksen' toimintaa... Osaston tulee voida tarjota pieniä tehtäviä... Projektit ja hankkeet tuovat uusia vapaaehtoisia... Toimintaa tulee avata: tällä hetkellä toimitaan 'omalla porukalla'... Myös nuoret vapaaehtoiset on otettava tasaveroisesti mukaan osastojen toimintaan... Nuoret tuovat mukanaan uusia ideoita, mutta samalla pitkään mukana olleet voivat pysyttäytyä vanhoissa toimintatavoissa... Toiminnan tulee olla monipuolista ja mielekästä, niin että se sopii kaikille toimijoille iästä riippumatta..."

¹³ Ajatushautomot 2010, s. 3-8: "Osastot toimivat lapsi- ja nuorisotoiminnan käytännön toteuttajina omien resurssiensa mukaan paikkakunnan tarpeista käsin... Osastot toimivat henkistä tukea antaessaan omien resurssiensa mukaan arvioituaan ensin henkisen tuen tarpeen osastonsa alueella... Kaikki toiminta lähtee osastoista käsin ja se hoituu osaston omalla taidol-

tiedot kaikista toimivista toimintaryhmistä. Vapaaehtoistoimintaan osallistumisen mahdollisuudet eivät saisi olla organisaatio- vaan toimintalähtöisiä. Arjen turvallisuuteen liittyvää ennaltaehkäisevää toimintaa tulee kehittää, erityisesti ystävöitymisessä.

Uusien toimintaryhmien luomisessa ja jo olemassa olevien kehittämisessä promojen tuki on tärkeää. Toiminnan on oltava myös monipuolista ja siihen tulee luoda selkeitä kokonaisuuksia. Toiminnan suunnittelemista olisi hyvä aikaistaa, jotta kalenterivuoden toimintasuunnitelma ei olisi esillä vasta vuosikokouksen yhteydessä, jolloin aikaa on saattanut kulua jopa neljännesvuosi.

Toiminnan tulee olla yksilön tarpeista lähtevää. Tämä tarkoittaa sitä, että sekä autettavien tarpeet että vapaaehtoisten mahdollisuudet otetaan huomioon. Yhteisöllisyys ja naapuriapu olisi saatava jälleen käyttöön. Tällöin on erityisen tärkeää pitää huolta vapaaehtoisten jaksamisesta. Vain riittävä vapaaehtoisten määrä pitää yllä tarvittavaa auttamisvalmiutta.¹⁴

Erityisesti valmiussuunnitteluun tulee kiinnittää huomiota. Vapaaehtoisten koolle saaminen erilaisissa kriisitilanteissa, joissa tietojärjestelmät, puhelinyhteydet ja sähkönsaanti eivät enää toimi, tulisi suunnitella hyvin. Tällaisissa tilanteissa myös tiedon saaminen kansalaisille on erityisen tärkeää. Myös Kalkun toimintaa tulisi laajentaa siten, että se voisi auttaa tarpeen tullen myös kotimaassa.

Suomen Punaisen Ristin olisi kehitettävä eri ikäisten luontevaa yhteistoimintaa. Sektoriajattelusta olisi luovuttava, jolloin esimerkiksi vanhukset voisivat toimia lasten kerhojen vetäjinä ja nuoret vanhusten tietotekniikkakurssien opettajina. Erityisesti perheiden mahdollisuutta osallistua vapaaehtoistoimintaan tulisi mahdollistaa entistä paremmin. Yksi ratkaisu tällaiseen voisi olla lastenhoidon järjestäminen toiminnan ajaksi.¹⁵

Vapaaehtoistoiminnan olisi hyvä antaa mahdollisuuksia työnhaussa ja tiedon hakemisessa opintojen yhteydessä. Olisi myös voitava keskittyä enemmän varsinaiseen toimintaan kuin osaston hallinnon pyörittämiseen. Toiminnan tulee tuottaa iloa ja innos-

la ja piirin tuella... Kun jäsen muuttaa pois paikkakunnalta, voisiko hän pitää jäsenyytensä vanhassa osastossa?... On kehittämisen paikka, ellei osastosta löydy uusille vapaaehtoisille tekemistä; osa osastoista on vain yhden toimintamuodon osastoja... Mikäli osastossa on vain yhdenlaista toimintaa — esimerkiksi ensiaputoimintaa — se ei houkuttele nuoria mukaan... Vaikeaa tämä voi olla siitä syystä, että olemassa oleva osasto ei tarjoa haluttua toimintaa: tulee pystyä osoittamaan monipuolisesti mielekkäitä tehtäviä... Osastojen on löydettävä ne aktiiviset toimijat, jotka ovat vaihtaneet paikkakuntaa... ”

¹⁴ Ajatushautomot 2010, s. 3-6: ”Henkisen tuen antajat tarvitsevat myös itse henkistä tukea ja työnohjausta... Suomen Punaisen Ristin kannalta on tärkeää, että vapaaehtoiset saavat riittävästi tukea, koska aktiiviset vapaaehtoiset ovat järjestön perusta... Toiminnan tulee antaa hyvää mieltä ja olla mukavaa. Koko ajan on muistettava se, että vapaaehtoiset muodostavat toiminnan rungon... Toiminnan vastuuta on jaettava siten, että vapaaehtoiset jaksavat eivätkä pala loppuun... Mukana olevien toimijoiden viihtyvyys on tärkeää: hyvää palautetta on tärkeää saada... Toimintaa olisi suunniteltava sekä niille, joilla on vähän aikaa (lyhytkestoisia tehtäviä), että niille jotka haluavat sitoutua pidemmäksi aikaa. Olisi tehtävä selväksi, että toimintaan voi osallistua sen verran kuin haluaa — kaikkea aikaansa sille ei tarvitse uhrata... Järjestön on pidettävä yllä auttamisvalmiutta, sillä se on katastrofijärjestö. Sen toiminta perustuu vapaaehtoisuudelle: tekijöitä siis tarvitaan, jotta maine saadaan säilytettyä...”

¹⁵ Ajatushautomot 2010, s. 5: ”Uudet toimijat koetaan uhkana jo olemassa oleville toimintatavoille. Vanhat toimijat voivat kokea jäävänsä ulkopuolisiksi, kun toimintaan tulee mukaan nuoria vapaaehtoisia.” Ajatushautomot 2010-kyselyn näkökulma oli pitkälti sektorikeskeinen.

tusta vapaaehtoisille eikä maistua työltä. Vapaaehtoiset tarvitsevat luottamista ja kannustamista. Keskeistä auttamisvalmiuden ylläpitämisessä on se, että taloudelliset edellytykset ovat kunnossa.¹⁶

5. Hallinto

Hallintoon liittyvää keskustelua käytiin useissa ajatushautomoissa (2., 3., 4., 5., 6.). Yleisenä viestinä on se, että hallinnolliset tehtävät vievät liikaa vapaaehtoisten aikaa ja energiaa varsinaiselta auttamistyöltä.¹⁷ Uusia vapaaehtoisia ei saisi heti alkuun kuormittaa hallinnollisilla tehtävillä, vaan antaa heille pehmeä lasku vapaaehtoistointaan. Samaan aikaan on kuitenkin tarve ottaa nuoria vapaaehtoisia enemmän mukaan järjestön luottamustehtäviin.

Luottamustehtävät tulisi profiloida tarkemmin ja luoda selkeät tehtäväkuvaukset. Nii- tä tulisi markkinoida vapaaehtoisille uudella asenteella: järjestöasiat eivät ole tylsiä. Uusia vapaaehtoisia tulee perehdyttää mahdollisimman hyvin hallinnollisiin tehtäviin. Ensimmäisenä askeleena tähän voisivat olla osaston ulkopuoliset, järjestön yhteiset kokoontumiset ja tapaamiset, joihin uusia vapaaehtoisia otettaisiin mukaan pidempään mukana olleiden kanssa. Nuoret vapaaehtoiset tulisikin saada nykyistä aktiivisemmin mukaan osastojen toimintaan.

Osastojen luottamushenkilöiden toimikausia tulisi rajoittaa, jolloin tehtävien kierto ja jatkuvuus osaston toiminnassa tulisi luontevaksi. Johtajuuteen tulisi panostaa, samoin kuin tehtävien jakamiseen ja uusien luottamushenkilöiden perehdyttämiseen.¹⁸ Luottamushenkilöt tulisi myös velvoittaa osallistumaan kokouksiin, eivätkä he saisi olla vain nimellisiä luottamushenkilöitä. Paikallisosastojen luottamushenkilöille tulee luoda malli, kuinka he voivat olla mukana piiritasolla.

Järjestön sisäisen byrokratian vähentäminen on yksi keskeinen kehittämisen kohde. Siihen liittyy muun muassa se, että toimintalinjauksen olisi oltava lyhyt ja ytimekäs. Rohkeimmillaan esitettiin paikallisosastojen lopettamista ja niiden sijaan perustettavaksi toimintaryhmiä ja tällöin piiri hoitaisi tarvittavat hallinnolliset tehtävät. Hallinnollinen tuki palkkausasioissa silloin, kun osasto on työnantaja, tulisi varmistaa.

Tukea hallinnollisten asioiden hoitamiseen tulee voida saada aina tarvittaessa piiristä, esimerkiksi kummitoiminnan kautta. Työntekijäresurssien takia tuki tulee keskittää vain osastojen aktiivisille vapaaehtoisille, joiden tulee jakaa sitä kaikille osaston vapaaehtoisille. Tuki ei saa olla sattumanvaraista. Työntekijöiden toimenkuvat ja kompetenssi olisi hyvä olla näkyvissä RedNetissä, jotta osastoissa osattaisiin ottaa tuen

¹⁶ Ajatushautomot 2010, s. 7-8: "Opiskelijat voisivat esimerkiksi saada opintopisteitä tekemällä vapaaehtoistyötä Suomen Punaisessa Ristissä."

¹⁷ Ajatushautomot 2010, s. 9: "Hyviä toimijoita ja hyvää toimintaa menetetään, kun voimavaroja kuluu paperitöissä enemmän kuin esimerkiksi vapaaehtoisten värväämisessä ja perehdyttämisessä... Joissakin tapauksissa byrokratia ja papereiden täyttäminen vievät aivan liikaa voimavaroja itse toiminnasta."

¹⁸ Ajatushautomot 2010, s. 6-7: "On pystyttävä kannustamaan osastoja jatkamaan toimintaansa, vaikka hallituksissa ei olisikaan minkäänlaista vaihtuvuutta: olisiko hyvä rajoittaa hallitusten jäsenten toimikausia?... Paras tietotaito järjestöön liittyvissä asioissa on vanhemmilla toimijoilla. Tulisi huolehtia ns. hiljaisen tiedon siirtymisestä nuoremmille vapaaehtoisille... Osastolla tuleekin olla osaava vetäjä."

tarpeessa oikeaan työntekijään. Myös osastojen välinen yhteistyö voisi helpottaa hallinnollisten asioiden hoitamista.¹⁹

Erityisesti toimintatilastojen kerääminen ja erilaiset kyselyt herättivät kritiikkiä. Kyselyitä on liikaa ja toimintatilastojen kokoaminen on työlästä. Viimeksi mainittuun esitettiin ratkaisuksi toimintapäiväkirjan käyttöön ottamista, joista toimintatilastot saataisiin koottua ilman erillistä kyselyä. Kyselyt myös koetaan osastotasolla turhiksi.

6. Vaikuttaminen järjestössä

Vaikuttamiseen liittyviä teemoja käsiteltiin yhteen teemaan (6.) keskittyneissä ajatushautomoissa. Uusien vapaaehtoisten saaminen mukaan vapaaehtoisiksi nähtiin keskeisenä tekijänä, jotta osastot voisivat vaikuttaa asioihin entistä tehokkaammin. Tähän liittyen tärkeänä pidettiin sitä, että uudet vapaaehtoiset perehdytetään kunnon ja siihen liittyen kertoa kaikista mahdollisuuksista vaikuttaa asioihin.²⁰ Tärkeää on myös selvittää se, mihin vapaaehtoiset haluavat vaikuttaa. Ajatushautomoissa herätettiin myös kysymys niiden vapaaehtoisten, jotka eivät ole Suomen Punaisen Ristin jäseniä, mahdollisuudesta vaikuttaa asioihin. Maksut tulisi pitää niin alhaisina, että kaikilla olisi mahdollisuus osallistua.

Suomen Punaisessa Ristissä pitäisi luoda selkeä työnjako keskustoimiston, piirien ja osastojen kesken sekä luoma malli siitä, miten vapaaehtoiset voivat vaikuttaa asioihin piiritasolla.²¹ Osastojen olisi saatava aina halutessaan tukea. Hallinnollisia tehtäviä tulisi vähentää. Niistä erityisesti toimintatilastot koettiin työläiksi ja hyödyttömiksi. Vapaaehtoisille tulisi antaa mahdollisuus antaa palautetta ja tehdä aloitteita myös yleiskokousten välillä, jolloin riittävän kannatuksen saaneita ehdotuksia otettaisiin jatkokäsittelyyn.

Järjestön olisi myös selkiytettävä sitä, mikä on kuulluksi tulemista, mikä päätöksenteon tekoa ja mikä vaikuttamista. Päätöksenteon osalta sen toivottiin olevan jämäkämpää ja kokoustekniikan paremmin hallussa. Esimerkiksi toimintasuunnitelmat ovat esillä liian myöhään kuluvana vuonna. Luottamuselimet eivät myöskään saisi olla pelkkä kumileimasin. Kokousten toivottiin olevan vähemmän muodollisia ja siten luovempia. Olisi muistettava se, että aina ei voi miellyttää kaikkia.

7. Keskustoimiston rooli

Keskustoimiston roolia käsiteltiin kaikkien teemojen yhteydessä. Keskeisimmäksi ajatukseksi nousi järjestön tunnettuuden ja näkyvyyden lisääminen. Järjestöstä tulisi luoda myönteisiä mielikuvia ja laatia kannanottoja ajankohtaisiin asioihin. Keskustoi-

¹⁹ Ajatushautomot 2010, s. 9: "Nykyiset säännöt eivät mahdollista pienten osastojen hallintopalvelujen yhdistämistä, esimerkiksi siten, että valitut luottamushenkilöt voisivat toimia useamman osaston hallinnollisissa tehtävissä."

²⁰ Ajatushautomot 2010, s. 7-9: "Nuorilla tulee olla mahdollisuus vaikuttaa toimintaan... Osastojen tulee markkinoida toimintaansa ja huolehtia tiedonkulun avoimuudesta piirien ja keskustoimiston välillä... Tiedotuksen avoimuus ei ole läheskään riittävää millään järjestön tasolla. Hallituksen päätöksistä on saatava tietoa silloin, kun asioihin voi vielä vaikuttaa; esityslistat on saatava myös piirien tietoon. Asioista on myös puhuttava, pelkkä tiedoksi antaminen ei riitä."

²¹ Ajatushautomot 2010, s. 3: "Järjestössä tulee tehdä kaikilla sen tasoilla resurssikartoitus: mihin rahkeet riittävät keskustoimistossa, piireissä ja osastoissa."

misto voisi helpottaa Punaisen Ristin näkyvyyttä paikallistasolla tuottamalla materiaaleja niiden käyttöön, kuten erilaisia lehtiartikkelipohjia, joita osastot voisivat soveltaen käyttää ja tarjota alueensa tiedotusvälineisiin. Näkyvyyteen liittyen keskustuomistolta odotetaan mediakampanjoiden luomista ja viestinnän kehittämistä. Sosiaalinen media tulisi valjastaa tähän toimintaan. Keskustuomistolta odotetaan myös muun toimintaan liittyvän materiaalin tuottamista.²²

Tuki erilaisiin hallinnollisiin tehtäviin ja niiden hoitamiseen kuuluu myös keskustuomiston tehtäviin. Ohjeistukset vuosikokouksiin, palautejärjestelmien kehittämiseen, luottamustoimien profilointi, markkinointi ja päätös niiden toimikausien rajoittamisesta. Keskustuomiston tulisi myös miettiä toimintatilastojen kerääminen uudelleen.²³

Toimintamallit erilaisiin osastojen tarpeisiin tulisi luoda keskustuomistossa.²⁴ Tällaisia ovat muiden muassa jäsenhankintastrategian laatiminen, ensiaputoiminnan mallintaminen eri ikäryhmille, mallit joustavaan lyhytkestoiseen toimintaan osallistumiselle, maksukäytäntöjen yhdenmukaistaminen ja selkeyttäminen, auttamisen ajatusmallien konkretisoiminen, ohjeistusten luominen tietotaidon jakamiselle sekä palaute- ja ideointijärjestelmien luomiselle. Esiin olisi nostettava myös se, kuinka työpaikat ja oppilaitokset voisivat hyötyä vapaaehtoistoiminnasta Suomen Punaisessa Ristissä sekä kuinka vapaaehtoistoiminta voi hyödyttää vapaaehtoista itseään.

Keskustuomiston keskeisenä tehtävänä on eri toimintamuotojen pitkäjänteinen kehittäminen. Tähän kuuluu keskeisenä osana erilaisten koulutusten järjestäminen, viestinnän tehostettu kehittäminen niin järjestön sisällä kuin järjestöstä ulospäin, järjestön sähköisten työkalujen (RedNet, jäsenluettelot) kehittäminen ja ottaminen aktiivisempaan käyttöön. Keskustuomisto ei kuitenkaan saisi säilyttää osastoille liian suuria odotuksia näiden resursseihin nähden. Sen tulisi tarjota näille ns. osastopäiviä, jolloin keskustuomisto jalkautuisi osastoihin tai tarjoaisi säännöllisiä puhelinaikoja työajan ulkopuolella.²⁵

²² Ajatushautomot 2010, s. 3, 5-9: "Käytännön nuorisotyön kannalta sen [keskustuomiston] tulee olla materiaalipankkina, kouluttajana, koulutusmateriaalien tuottajana, vertaistapaamisten mahdollistajana ja taloudellisen tuen antajana... Keskustuomiston rooli on etsiä toimitiloja, joista se tiedottaa piireille, joka puolestaan auttaa osastoja niiden hankkimisessa... Keskustuomiston on huolehdittava valtakunnallisesta markkinoinnista. Viestinnästä on tehtävä linjapäätös... Keskustuomiston on myös huolehdittava siitä, että koulutusmateriaalit ovat kunnossa... Keskustuomiston taholta tiedottamista olisi tehostettava ja toiminnan näkyvyyttä saatava lisää. Keskustuomisto toteuttaa myös tarvittavat materiaalit osastojen tarpeen mukaisesti... Keskustuomisto huolehtii toiminnan esitteistä, suurten valtakunnallisten tapahtumien tukemisesta. Se huolehtii materiaalien toimittamisesta osastoille... Keskustuomistolta ja piiriltä odotetaan yhteistyötahojen hankkimista, mainontaa, materiaaleja ja erilaisia hankkeita."

²³ Ajatushautomot 2010, s. 3: "Keskustuomiston rooli on seurata strategioiden toteutumista, koota toiminnan tilastot, tiedottaa toiminnasta kansainvälisesti, kansallisesti ja järjestön ulkopuolella ja toimia asiantuntijana ja kannanottajana."

²⁴ Ajatushautomot 2010, s. 4: "Keskustuomisto selkeyttää henkisen tuen ohjelmaa ja ottaa jo suunnitteluvaiheessa mukaan eri ikäisiä ja erilaisessa toiminnassa mukana olevia vapaaehtoisia."

²⁵ Ajatushautomot 2010, s. 5, 7-9: "Keskustuomiston tulisi jalkautua ja kohdata vapaaehtoisia oikeassa ympäristössä ja siten saada ymmärrystä vapaaehtoistoiminnan luonteesta ja realiteeteista... Keskustuomistosta ei odoteta ohjeita ja 'määräyksiä'... Sen tulee selvittää koulutusten osalta yhteismitallisuutta, eli arvostaa myös muissa järjestöissä hankittua koulutusta, sekä muokata omien koulutustensa sisältöjä nykyaikaa vastaaviksi... Keskustuomistossa työn organisoiminen on tärkeää. Keskustuomiston osalta tarvitaan myös joustavuutta: byrokratia isoissa onnettomuuksissa on 'pitkäpiimäistä'."

8. Piirien rooli

Kaikissa ajatushautomoissa käsitellyistä teemoista keskusteltiin myös piirien rooleista järjestön toiminnassa. Merkittävimmäksi piirien tehtäväksi nähtiin osastojen toiminnan tukeminen erityisesti kummitoiminnan kautta. Piirien työntekijöiden toivottiin järjestävän vuosittaisen osastopäivän, jolloin otettaisiin yhteyttä vapaaehtoisin toimialakohtaisesti. Tällöin voitaisiin kuulostella, kuinka toiminta on sujunut, mikä on haastavaa, mitkä ovat hyviä ja huonoja kokemuksia, kartoittaa tuen tarvetta ja sopia tarvittaessa tapaamisesta osastossa.²⁶

Markkinointi ja mielikuvien luominen Punaisesta Rististä omalla alueellaan kuuluu piirien tehtäviin. Jäsenhankintastrategian luominen yhdessä keskustoimiston ja osastojen kanssa kuuluu piirien tehtäviin. Piirit voisivat järjestää osastojen vapaaehtoisille mediakoulutusta vapaaehtoisten ja heidän tarinoidensa esille nostamiseen. Piiri voisi toimittaa erilaisia mallikirjeitä osastoille niiden sisäistä viestintää varten. Erilaiset turvallisuuteen liittyvien tempausten järjestäminen kuuluu piirin vastuulle. Teemoja tällaisissa tempauksissa voisivat olla mm. kriisitilanteet ja kodin turvallisuus. Piiri toimittaa osastoille niiden tarvitsemaa materiaalia toimintansa markkinoimiseksi.²⁷

Piirien tulisi koordinoida osastojen toimintaa siten, että päällekkäisyydet voitaisiin karsia toiminnasta. Samaa koordinointia piirit voisivat tehdä osastojen ja niiden alueella toimivien muiden järjestöjen ja viranomaisien välillä. Tämä on tärkeää erityisesti siitä syystä, että viranomaisohjelmat toimivat työaikana ja Punaisen Ristin vapaaehtoiset puolestaan työaikojen ulkopuolella.²⁸

Osastojen luottamushenkilöiden tulisi saada piiriltä koulutusta ja apua. Erityisesti tukea toivotaan osastojen taloushallintoon ja valmiussuunnitteluun liittyvissä kysymyksissä ja ongelmissa. Piirin olisi varmistettava se, että se pystyy antamaan apua ja tukea osastoille niiden ongelmatilanteissa.²⁹

²⁶ Ajatushautomot 2010, s. 4-6: "Piirien tuleekin huolehtia useimmiten pienillä paikkakunnilla olevista ns. kituvista osastoista, ettei niiden toiminta kokonaan lakkaa... Piiri tuo tietoutta kummitoiminnasta osastoille... Piirillä on tärkeä rooli odotusten puskurina: asioita mietittävä osastojen resurssien kannalta. Suositukset tulee purkaa piirin tasolla konkreettisiksi tehtäviksi. Toisaalta osastot eivät halua piirien tunkevan uusia tehtäviä, vaan yhteistyötä: kummitoiminta on perustukea. Piirien valvonta koetaan helposti negatiiviseksi, mutta tulee korostaa, ettei se aina ole sitä... Tuen osastoille tulee tulla aina piiristä, ei keskustoimistosta."

²⁷ Ajatushautomot 2010, s. 4, 6, 8-9: "Piiri antaa osastoille materiaalia ja tukea osastoille... Piiri maksaa paikallislehtiin rekrytointi-ilmoituksia ja herättää kehittämisilloissa osastoihin intoa: Punainen Risti on iloinen juttu ja siellä on hauskaa. Piirin tulee myös tukea uusien toimijoiden vastaanottamisessa... Piirin rooli on tukea osastoja rekrytoinnissa ja toiminnan ylläpitämisessä... Piiriltä odotetaan mainontaa, materiaaleja ja erilaisia hankkeita."

²⁸ Ajatushautomot 2010, s. 2-3, 5, 9: "Piirien ohjelmatoimintaan on lisättävä resursseja. Yhteistyötä muiden järjestöjen ja toimijoiden kanssa on tehostettava kaikilla järjestötasoilla... Järjestössä tulee tehdä kaikilla sen tasoilla resurssikartoitus: mihin rahheet riittävät keskustuimistossa, piireissä ja osastoissa... Piiri tukee osaston toimintahankkeita, kouluttaa toiminnan vetäjiä, tiedottaa ja järjestää vertaistapaamisia. Se luo myös yhteistyötä osastojen välille ja ohjaa vapaaehtoisia toimimaan piirin tarpeiden mukaan... Piiri tukee siinä vaiheessa, kun osasto tekee yhteistyötä tila-asiaissa muiden viranomaisien kanssa, ettei siihen nousisi ylityspääsemättömiä esteitä... Piiriltä odotetaan yhteistyötahojen hankkimista... Yhteistyö kasvattaa resursseja ja lisää reaktionopeutta sekä johtaa nopeampaan ja parempaan lopputulokseen... Viranomaisyhteistyö on keino saada lisää valtuuksia toimintaan."

²⁹ Ajatushautomot 2010, s. 4, 6, 8: "Koulutusten antaminen on piirien vastuulla... Koulutusten osalta piirien on tuettava osastojen vapaaehtoisia... Se [piiri] tukee myös osastoja toimihenkilöiden vaihtuessa."

9. Osastojen rooli

Osastojen roolia käsiteltiin kaikkien ajatushautomoiden teemojen yhteydessä. Päävastuu toiminnan järjestämisestä on osastoilla, mutta osastojen tulee voida saada tukea piiriltä. Paikallistasolla ihmiskontaktit ovat merkittävässä asemassa: jokainen vapaaehtoinen on esimerkkinä yhteisöllisyyden lisäämisessä. Toiminnan olisi oltava ihmisläheistä, koskettaa ihmisten arkea. Osastot varmistavat auttamisvalmiuden ylläpitämisen. Tavoitteiden tulee olla realistisia. Osastojen tulee olla ylpeitä omasta toiminnastaan ja näkyä omalla alueellaan.³⁰

Osastoissa tulee luoda jäsenhankintastrategia sekä perehdyttää uudet vapaaehtoiset kunnolla toimintaan. Yhtenä ajatusmallina on järjestää uusille vapaaehtoisille vastaanottokummi. Jotta osastot saisivat uusia vapaaehtoisia, toiminnan tulee olla paikallisesti tunnettua. Myönteisiä mielikuvia voidaan luoda ottamalla kantaa erilaisiin alueellisiin epäkohtiin sekä tuoda esiin Punaisen Ristin toimintamalleja.³¹

Jäsenten ja vapaaehtoisten toiminnan motiivit olisi hyvä selvittää. Eri ikäryhmien välisistä rajoista tulisi luopua. Huomiota voisi kiinnittää perheiden mahdollisuuteen osallistua vapaaehtoistoimintaan, jolloin osastossa voitaisiin tarvittaessa järjestää lastenhoito. Samoin paikallinen tilanne tulisi kartoittaa. Näiden perusteella voidaan hahmotella mahdollisen osastoyhteistyön tarvetta.³²

Erityisesti nuorisotyö nähtiin tärkeänä osastojen toiminnan muotona. Osastojen tulisi pystyä ottamaan nuoret paremmin mukaan vapaaehtoisiksi. Osastojen yhtenä merkittävänä roolina nuorten kohtaamisessa olisi ottaa kantaa nuoria koskettaviin asioihin omalla alueellaan sekä nostaa esiin Punaisen Ristin mahdollisuudet ratkaista kyseisiä ongelmia. Tällaisia asioita ovat mm. kannanotot koulukiusaamiseen ja syrjäytymiseen.³³

³⁰ Ajatushautomot 2010, s. 3, 4, 9: "Osastotasolla on kyettävä panostamaan henkilöresursseihin (auttamisvalmiuteen) ja henkisen tuen antamiseen mm. syrjäytyneille, lapsiperheille ja vanhuksille. Osastot kokevat kuitenkin tämän osalta resurssipulaa... Punaisen Ristin vapaaehtoisia tulee olla helppo lähestyä, kun ihmiset hakevat henkistä tukea... Osastojen harteille jää käytännön toteutus, johon piiri voi tarjota työkaluja."

³¹ Ajatushautomot 2010, s. 4-8: "Osastojen tulee antaa tilaa uusille ideoille ja tekijöille, esimerkiksi muitakin kuin kertaluonteisia tehtäviä... Uusien vapaaehtoisten tulee löytää mielenkiintoista tekemistä, vastuuta ja kunnollinen perehdytys... Osasto huolehtii jäsenten ja vapaaehtoisten rekrytoinnista ja vapaaehtoisten huolenpidosta tarjoamalla mm. toimintaan liittyviä kehityskeskusteluja. Toiminnan vastuuta on jaettava siten, että vapaaehtoiset jaksavat eivätkä pala loppuun... Uusien toimijoiden on vaikea päästä osastoihin, koska niiden peruskenteet ovat vakiintuneita: uudet toimijat koetaan uhkana jo olemassa oleville toimintatavoille. Vanhat toimijat voivat kokea jäävänsä ulkopuolisiksi, kun toimintaan tulee mukaan nuoria vapaaehtoisia... Ellei uusia nuoria toimijoita saada mukaan, uhkaa toiminta lakata kokonaan... Kunnollinen perehdytys esimerkiksi kummitoiminnan kautta on huolehdittava kunnolla... Osastoilla tulisi olla enemmän halukkuutta ottaa mukaan uusia toimijoita... Osastossa tulee olla oma uusien toimijoiden perehdyttäjä, joka kertoo kaikista toiminta- ja koulutusmahdollisuuksista... Huono ilmapiiri osaston sisällä on myös este uusien mukaan tulemiselle... Osastojen on löydettävä ne aktiiviset toimijat, jotka ovat vaihtaneet paikkakuntaa, mikä edellyttää osastoissa aktiivisuutta vastaanotossa."

³² Ajatushautomot 2010, s. 4, 6, 8: "Osastot toimivat henkistä tukea antaessaan omien resurssiensa mukaan arvioituaan ensin tuen tarpeen osastonsa alueella (valmiussuunnitelma)... Perheille voisi tarjota pakettihintaa perhejäsenyyteen... Toimivassa osastossa jokaisella on selkeä kuva siitä, mikä osasto on ja mitä se tekee; osaston eri toimintaryhmien tulee tuntea toisensa."

³³ Ajatushautomot 2010, s. 3, 5, 7: "Suomen Punainen Risti voi tarjota lapsille ja nuorille mo-

10. Muita huomioita

Suurena ongelmana nähdään osastojen vapaaehtoisten määrän väheneminen. Suomen Punaista ristiä pidetään kaikilla organisaation tasoilla sisäänpäin lämpiäväksi, mikä vaikeuttaa uusien vapaaehtoisten mukaan tulemistä toimintaan. Toimintaa tulisi pystyä sopeuttamaan erityisesti nuorille vapaaehtoisille, eikä uusia vapaaehtoisia tulisi kuormittaa heti vapaaehtoisuuden alussa liikaa. Myös miehiä toivotaan enemmän mukaan vapaaehtoisiksi. Vapaaehtoisen polkua olisi tästä syystä selkiytettävä. Vapaaehtoisten ja työntekijöiden jaksamisesta olisi huolehdittava.³⁴

Järjestön olisi selvitettävä, mitkä ovat vapaaehtoistoiminnan hyödyt esimerkiksi työhaussa ja opinnoissa. Erityisen tärkeää tämä olisi nuorten vapaaehtoisten muuttettua kotipaikkakunniltaan opiskelemaan ja heidän mukaan saamisensa opiskelupaikkakunnillaan vapaaehtoistoimintaan.³⁵

Järjestön sisällä vallitsevaa kilpailua olisi kitkettävä pois ja luotava vahvemmin yhteisyyttä. Eri ikäisten välistä yhteistoimintaa olisi kehitettävä. Myös yhteistyökumppaneita tulisi saada aktiivisemmin mukaan toimintaan. Sopimukset yhteistoiminnasta näiden kanssa tulisi kirjata.³⁶

Varautuminen erilaisiin kriisitilanteisiin tulee varmistaa. Esimerkiksi millainen valmius järjestöllä on ottaa vastaan suuria määriä pakolaisia? Entä kuinka on varauduttu liikenneonnettomuuksiin, talvimyrskyihin, pommiuhkiin tai yhteiskunnan väkivaltaistumiseen? Erityisesti ensiavussa toiminnan koetaan ammattimaistuneen niin paljon, että kyseessä ei enää ole vapaaehtoistoimintaa. Lisäksi ensiapukurssien ja -tarvikkeiden korkeat hinnat ovat esteenä toiminnan kehittämiseksi, mistä syystä sen laatu kärsii.³⁷

nipuolista ja mielekästä toimintaa, johon on helppo tulla mukaan ja joka pohjautuu selkeisiin periaatteisiin. Maahanmuuttajataustaisia lapsia ja nuoria ei saa unohtaa. Järjestön kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että se järjestää lasten ja nuorten turvallista kasvua tukevaa toimintaa, sillä sitä kautta se voi kasvattaa järjestöönsä uusia toimijoita. Järjestön tulee järjestää avointa, helposti saavutettavaa mielenkiintoista toimintaa lapsille ja nuorille; heidän tukemisenä on koko jäsenistön yhteinen tehtävä, vaikka se ei rahallisesti tuotakaan mitään. Syrjäytymisen ehkäiseminen koettiin merkittäväksi toiminnan motivoijaksi järjestössä... Suomen Punaisen Ristin tulee ottaa rohkeasti kantaa mm. vanhempien läsnäoloon lasten ja nuorten elämässä. Kouluyhteistyötä tulee entisestään kehittää (mm. läksy-helppi -toiminta)... Nuorten jäsenten saamiseksi kouluyhteistyö on avainasemassa... Nuorten kasvattamiseksi osastojen tulee järjestää hauskaa toimintaa varhaisnuorille (Reddie Kids -kerhot) ja palkita niiden ohjaajia. Järjestöä pitää profiloida nuorisojärjestöksi."

³⁴ Ajatushautomot 2013: Ks. viitteet 1-7.

³⁵ Ajatushautomot 2010, s. 3: "Tarkasteluun ja neuvoteltavaksi olisi otettava myös se, että opiskelijat voisivat saada opintopisteitä vapaaehtoisena toimimisesta järjestössä."

³⁶ Ajatushautomot 2010, s. 2, 9: "Järjestön tulee luoda linjaus toiminnalle: miten menetellään eri ikä- ja kohderyhmien osalta eri tilanteissa... Yhteistyötä on lisättävä järjestön sisällä. Osastojen välinen yhteistyö toimii osittain varsin hyvin esimerkiksi yhteisesti laadittuina valmiussuunnitelmina."

³⁷ Ajatushautomot 2010, s. 7, 9: "Katastrofivalmius ja avustustoiminta ovat Suomen Punaisen Ristin toiminnan perusta... Järjestön on pidettävä yllä auttamisvalmiutta, sillä se on katastrofijärjestö... Valmius vastata kriiseihin ja katastrofeihin on järjestön perustehtävä. Yhteistyö kasvattaa resursseja ja lisää reaktionopeutta sekä johtaa nopeampaan ja parempaan lopputulokseen... Järjestön tulee huolehtia asiantuntevasta koulutuksesta. Sen on otettava huomioon aikaisemmat kokemukset ja oppia aikaisemmista katastrofeista; niitä ilman kansainvälisellä kentällä ei menestytä. Toimintavalmiutta on pidettävä yllä, harjoitellut valmiussuunnitelmat ja -toimenpiteet on pidettävä ajan tasalla."

Punaisen Ristin toiminta tulee näkyä valtakunnallisella tasolla. Sen sisäisessä viestinnässä tulee ottaa huomioon se, että kaikki jäsenet eivät käytä sähköisiä viestintävälineitä.³⁸

11. Yhteenveto

Voimakkaimmin ajatushautomoissa nousi esiin tarve rekrytoida järjestöön uusia jäseniä ja vapaaehtoisia, erityisesti nuoria. Taustalla on huoli toiminnan jatkumisesta vapaaehtoisten ikääntyessä. Vähenevä toiminta vaikuttaa oleellisesti myös auttamisvalmiuden ylläpitämiseen jatkossa. Keskeisiksi keinoiksi esitettiin järjestön näkyvyyden lisäämistä niin valtakunnallisella kuin paikallisellakin tasolla muulloinkin kuin kampanjoiden yhteydessä. Järjestö ja paikallisosastot voisivat ottaa kantaa erilaisiin epäkohtiin ja tuoda esiin omia mahdollisuuksiaan auttaa niiden ratkaisemisessa.

Tällä hetkellä Punaisen Ristin toiminta on keskittynyt pitkäaikaista sitoutumista edellyttäviin toimintamuotoihin. Niiden rinnalle tulisi kehittää myös mahdollisuuksia osallistua kertaluontoiisiin ja lyhytkestoiisiin toimintamuotoihin. Keräyksiin osallistuminen ei kuitenkaan sitouta vapaaehtoistoimintaan. Tulisikin luoda lyhytkestoisia toimintamuotoja, jotka voisivat toimia porttina pitkäaikaisempaan sitoutumiseen.

Paikallisosastoissa tulisi tehostaa uusien jäsenten ja vapaaehtoisten vastaanottoa. Osastossa tulisi olla joko uusien vastaanottaja tai vastaanottoryhmä, jotka perehdyttäisivät tulijaa toimintaan, toimisivat eräänlaisina kummeina. Uusien jäsenten tulisi voida asettua rauhassa toimintaan mukaan, eikä kuormittaa heti alkuun liian paljolla tekemisellä. Sellainen voi tappaa halukkuuden toimia vapaaehtoisena heti alkuunsa.

Hallinnollisten tehtävien katsotaan kuormittavan liikaa osastoja. Aika kuluu enemmän niihin kuin varsinaiseen auttamistyöhön, erityisesti pienissä osastoissa. Varsinkin toimintatilastojen kerääminen on koettu työlääksi ja turhaksi. Ratkaisuksi kuormituksen vähentämiseksi yksiltä ja samoilta ihmisiltä esitettiin luottamushenkilöillä toimikausien rajaamista.

Keskustoimiston roolina on järjestön toiminnan pitkäjänteinen kehittäminen, materiaalien tuottaminen osastojen käyttöön, koulutusten järjestäminen ja työ näkyvyyden lisäämiseksi. Sen tulee antaa tukea hallinnollisissa tehtävissä ja luoda osastojen käyttöön toimintamalleja.

Piireiltä odotetaan yksilöidympää tukea osastoille. Niiden tulisi pitää aktiivisesti yhteyttä osastoihin ja keskustella onnistumisista, haasteista ja mahdollisesta avun tarpeesta sekä tarvittaessa järjestää tapaamisia osastossa. Koulutusten järjestäminen sekä tiedotus- ja viestintämateriaalien ja -mallien toimittaminen osastoille on koettu tärkeäksi piirin tehtäväksi. Osastojen toimintaa tulisi koordinoida piiristä siten, että toimintojen päällekkäisyyksiä voitaisiin karsia. Tähän liittyen se voisi tukea osasto- ja viranomaisyhteistyön lisäämistä.

Päävastuu toiminnasta on kuitenkin osastojen harteilla. Osastojen tulee luoda yhdessä keskustustoimiston ja piirin kanssa jäsenhankintastrategia uusien jäsenten ja vapaaehtoisten saamiseksi mukaan, sekä tehostaa uusien jäsenten perehdyttämistä. Toiminnan tulee olla ihmisläheistä ja vapaaehtoisten tulee voida olla ylpeitä siitä. Osastojen tulisi kuitenkin voida järjestää toimintansa omien resurssiensa mukaan, eikä ylhäältä päin esitettyjen toiveiden ja vaatimusten mukaisesti. Osastojen tilanne tulisi

³⁸ Ajatushautomot 2013, s. 5: Ks. viite 8.

kartoittaa, jotta niiden toimintaa ja mahdollista osastoyhteistyötä voitaisiin paremmin kehittää. Paikallista näkyvyyttä voitaisiin parantaa kannanotoilla paikallisiin ongelmiin ja esittää Punaisen Ristin toiminta- ja ratkaisumalleja näihin tilanteisiin.

Suomen Punaisen Ristin jäsenistön ja vapaaehtoisten keski-ikä nousee jatkuvasti, eikä uusia nuoria vapaaehtoisia tule riittävästi tilalle. Järjestön tulisi selvittää opiskelijoiden mahdollisuuksia saada opintopisteitä vapaaehtoistoiminnastaan Punaisessa Ristissä. Vapaaehtoisten väheneminen vaarantaa auttamisvalmiuden säilymisen. Valmiussuunnittelulla olisikin selvitettävä, mitkä ovat järjestön mahdollisuudet auttaa erilaisissa kriisitilanteissa.

